POETIC TRANSYLVANISM IN THE WORKS OF LUCIAN BLAGA

Carmen Hurubă (Dudilă)
"Petru Maior" University of Tîrgu Mureş

Abstract: The creation, as well as his personality, Blaga means, for those who entered into his privacy, an exceptional dimension of the Romanian spirituality. Blagian village is a sublimated, miraculous and sacred one, designed over the Mioritic space of the entire country. Blaga appreciates that archetype Romanian village is in Transylvania.

Keywords: poetry, village, traditional, lyrism, Transylvania.

Lucian Blaga, poet, dramaturg şi filozof, s-a născut la 9 mai 1895, în satul Lăncrăm din judeţul Alba, sat ce poartă-n nume „sunetele lacrimei". Copilăria sa a stat, după cum el însuşi mărturiseşte, „sub semnul unei fabuloase absenţe a cuvântului", autodefinindu-se „mut ca o lebădă", deoarece viitorul poet nu a vorbit până la vârsta de patru ani. Fiu de preot, Isidor Blaga despre care află de la fraţii lui că „era de o exuberanţă şi de o volubilitate deosebit de simpatică", este al nouălea copil al familiei, iar mama lui este Ana Blaga, pe care autorul o va pomeni în scrierile sale ca pe „o fiinţă primară" („eine Urmutter").

Îşi face studiile primare la şcoala germană din Sebeş-Alba, urmate de liceul „Andrei Şaguna", din Braşov şi de Facultatea de Teologie din Sibiu (1914-1917), unde se înscrie pentru a evita înrolarea în armata austro-ungară. În anul 1920 a absolvit Universitatea din Viena. În 1919 Sextil Puşcariu îi publică *Poemele luminii*, mai întâi *Glasul Bucovinei* şi *Lamura*, apoi în volum. După terminarea studiilor, se stabileşte la Cluj. Este membru fondator al revistei *Gândirea* (apărută în 1921), de care se desparte în 1942 şi înfiinţează la Sibiu, revista *Saeculum* (1942-1943). Încă din primii ani ai liceului, Blaga se impune atenţiei colegilor. „*La cursuri, îmi aduc aminte că uimea pe profesori cu originalitatea răspunsurilor pe care le va da. Şi în vreme ce clasa-şi îndrepta admiraţia spre mușchii atletici ai unor colegi, bănuiam în sclipirea ochilor un joc de flăcări deasupra unei comori*" – îşi va aminti mai târziu un fost coleg de liceu al poetului, Horia Teculescu în *Amintiri despre Lucian Blaga*, în Ţara noastră, 1935.

În 1910 debutează în Tribuna din Braşov cu poezia „Pe ţărm", urmată de cea intitulată „Noapte" şi este ales preşedinte al societăţii literare din şcoală. „*Începuse să-l pasioneze problemele de ştiinţă şi filozofie* – atestă aceleaşi Amintiri. *Ne vorbea despre planeta Marte, încerca să ne dovedească existenţa vieţii acolo.*" Cu timpul era pasionat mai mult de problemele filozofice (Conta, Schopenhauer, Höffding, Bergson). O lungă perioadă (1926-1939), va lucra în diplomaţie, fiind, succesiv, ataşat de presă şi consilier la legaţiile României din Varşovia, Praga, Berna şi Viena, ministru plenipotenţiar la Lisabona. Îşi continuă activitatea literară şi ştiinţifică, publicând în tot acest timp volume de versuri, eseuri filozofice şi piese de teatru. În 1936 este ales membru al Academiei Române. Între 1939 şi 1948 este profesor la Catedra de filozofia culturii a Universităţii din Cluj, apoi cercetător la Institutul de Istorie şi Filozofie din Cluj (1949-1953) şi la Secţia de istorie literară şi folclor a Academiei, filiala Cluj (1953-1959). După 1943, nu mai publică nici un volum de versuri originale, deşi continuă să lucreze. Abia în 1962, opera sa reintră în circuitul public. Inaugurată cu *Poemele luminii* (1919), opera poetică antumă a lui Blaga cuprinde, până în 1943, încă şase volume: *Paşii profetului* (1921), *În marea trecere* (1924),

BDD-A23174 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:53 UTC)

Lauda somnului (1929), *La cumpăna apelor* (1933), *La curţile dorului* (1938), *Nebănuitele trepte* (1943). Poeziile nepublicate în timpul vieţii au fost grupate de autor în patru cicluri: *Vârsta de fier 1940-1944, Corăbii de cenuşă, Cântecul focului, Ce aude unicornul* (volumul *Poezii 1962*). Poezie de cunoaştere, construită pe marile antinomii universale (lumină/întuneric, iubire/moarte, individ/cosmos) şi având ca temă centrală misterul existenţei, creaţia sa lirică evoluează dinspre elanurile vitaliste spre „tristeţea metafizică" şi dinspre imagismul pregnant metaforic spre o simplitate clasică a expresiei. Dramaturgia, alcătuită din poeme dramatice, porneşte de la miturile şi legendele autohtone sau de la evenimente ale istoriei şi culturii naţionale (*Zamolxe* (1921), *Tulburarea apelor* (1923), *Meşterul Manole* (1927), *Cruciada copiilor* (1930), *Avram Iancu* (1934), *Daria, Fapta şi Învierea* (1925), *Arca lui Noe* (1944), *Anton Pann* (1965)). Opera filozofică este organizată în patru trilogii: a cunoaşterii, a culturii, a valorilor şi trilogia cosmologică (*Filozofia stilului* (1924), *Cunoaşterea luciferică* (1933), *Spaţiul mioritic* (1936), *Geneza şi sensul culturii* (1937)). Câteva culegeri de aforisme (*Discobolul* (1945)) şi eseuri, alături de memorialistica din *Hronicul şi cântecul vârstelor* şi de romanul autobiografic *Luntrea lui Caron*, ambele publicate postum, şi lucrarea *Pietre pentru templul meu* (1919), întregesc imaginea uneia dintre cele mai complexe personalităţi ale culturii române moderne.

Crezul artistic al lui Blaga este motto-ul: „*Câteodată, datoria noastră în faţa unui adevărat mister nu e să-l lămurim, ci să-l adâncim aşa de mult, încât să-l prefacem într-un mister şi mai mare*." (*Pietre pentru templul meu*)[1]

Se stinge din viaţă la 6 mai 1961 şi este înmormântat în satul natal, Lancrăm, unul dintre cei mai mari poeţi pe care i-a avut poporul român şi care va dăinui veşnic prin operele sale, care dovedesc puterea geniului românesc.

Şerban Cioculescu: „*Un poet de talia lui Blaga n-o să mai fie în România până ce vei închide dumneata ochii".*[2]

„*Avea în el un farmec ciudat. Întâi tăcerile lui care erau foarte expresive. Avea, pe urmă, nişte ochi demonici […] Îşi concentra toată fiinţa în privire. S-a scris despre el că se iubea foarte mult poate şi pentru că era, în fond, un timid, un delicat, un introvertit, totuşi, care era foarte iubit, foarte simpatizat…*"[3]

„*Sete de lumină – fugă de lumină, sete de tăcere – aspiraţie la cuvânt, tendinţe ambivalente constituie mareele, fluxul şi refluxul acestui univers poetic […] Acest tărâm este un continent al sensibilităţii, al sufletescului, al spaţiului psihic. Blaga e poetul animei în veşnică frământare, într-un continuu efort de autorevelare şi de autodepăşire. Desigur, nu înţelegem prin anima doar domeniul trăirilor subiective ale poetului, ci acela al unor experienţe depăşind această subiectivitate. Lucian Blaga nu este poetul unor aventuri existenţiale, ci ale unor experienţe esenţiale."*[4]

Convenind că ardelenism poetic traduce profilul unui anume lirism angajat, militant, emanat dintr-un ruralism conservator, Lucian Blaga părăseşte oarecum acest concept şi ne propune imaginea unei personalităţi lirice dificil de încadrat într-o tendinţă literară sau alta.

Eugen Lovinescu în *Istoria Literaturii Române Contemporane* îl încadra pe Lucian Blaga în *poezia tradiţionalistă* alături de Nichifor Crainic, Ion Pillat sau Vasile Voiculescu. La rândul său George Călinescu în *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* îl include în

[1] Lucian Blaga, *Zări şi etape*, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1968, pag. 19.
[2] I. Oprişan, *Lucian Blaga printre contemporani – dialoguri adnotate,* Editura Minerva, Bucureşti, 1987, pag. 203.
[3] Ibidem, pag. 204.
[4] Nicolae Balotă, *Lucian Blaga, poet orfic în Euphorion. Eseuri,* Bucureşti, Editura pentru literatură, 1969, pag. 295.

BDD-A23174 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:53 UTC)

categoria ortodoxiştilor. Încadrările nu diferă foarte mult între ele, însă trebuie spus că nici una nici alta nu acoperă cu adevărat personalitatea poetului.

Formaţia sa filozofică, spiritul reflexiv depăşesc cadrul tradiţional ortodoxist, conferind liricii blagiene o dimensiune modernă şi un orizont mitic. Există la Blaga o tentaţie a revenirii la matcă, a regăsirii începuturilor, a formelor primordiale pe care civilizaţia le alterează, le respinge sau chiar le anulează. Înarmat cu lecturile unor filozofic iraţionalist precum Frohenius, Spengler, Worringer, Riegl, poetul ardelean încearcă o întoarcere la izvoarele existenţei, studiază cerinţele ancestrale, formele arhetipale, sensurile, miturile şi atunci când acestea nu îi ajung inventează el însuşi altele.

Intelectual cu o solidă formaţie filozofică, creator el însuşi al unui sistem filozofic, Blaga transpune poetic teme şi teze din sfera filozofiei. La fiorul poetic nativ se adaugă formaţia filozofică, spiritul profund reflexiv.

Lucian Blaga este un căutător al începuturilor, spaţiu ingenuu, nealterat de civilizaţie. Mergând pe urmele lui Osweld Spengler care considera că istoria este determinată de spiritul culturii, Blaga face o distincţie netă între cultură şi civilizaţie. Cultura înseamnă spiritualitate revelată, în timp ce civilizaţia presupune tehnică şi citadin. Obsedat de mister, Blaga se orientează spre culturile închise, oarecum impermeabile de asaltul civilizaţiei. O astfel de cultură închisă o poate oferi, încă satul. Într-un poem poetul conchide *eu cred că veşnicia s-a născut la sat.(Sufletul satului)* [5] Aşadar îţi dă sentimentul perenităţii, devine un fel de *axis mundi* (axă a lumii) spaţiul ideal al credinţelor, miturilor şi misterelor străvechi. Într-un astfel de spaţiu poetul încearcă să definească cosmosul diafan, natura, mirabila sămânţă, dar şi fiorul vieţii şi al morţii, *marea trecere,* revenirea *nebănuitelor trepte.* În *Poemele luminii* poetul este un dionisiac care trăieşte plenar existenţa într-o exaltare teribilă de vitalitate. Cere munţilor un trup care să-i găzduiască straşnicul său suflet: *Daţi-mi un trup voi munţilor: Daţi-mi un trup, voi munţilor/Numai pe tine te am, trecătorul meu trup, /şi totuşi/flori albe şi roşii eu nu-ţi pun pe frunte şi-n plete,/căci lutul tău slab/mi-e prea strâmt pentru straşnicul suflet/ce-l port. //Daţi-mi un trup,/voi munţilor,/mărilor,/daţi-mi alt trup să-mi descarc nebunia/în plin!/Pământule larg, fii trunchiul meu,/fii pieptul acestei năprasnice inimi,/prefă-te-n lăcaşul furtunilor cari mă strivesc,/fii amfora eului meu îndărătnic!/Prin cosmos/auzi-s-ar atuncea măreţii mei paşi/şi-aş apare năvalnic şi liber/cum sunt, /pământule sfânt.//Când aş iubi,/mi-aş întinde spre cer toate mările/ca nişte vânjoase, sălbatice braţe fierbinţi,/spre cer,/să-l cuprind,/mijlocul să-i frâng,/să-i sărut sclipitoarele stele.//Când aş urî,/aş zdrobi sub picioarele mele de stâncă/bieţi sori/călători/şi poate-aş zâmbi./Dar numai pe tine te am, trecătorul meu trup/.*[6]

Deşi trăirile existenţiale ating absolutul se prefigurează şi unele nelinişti, care ulterior se vor potenţa. Presentimentul morţii îi provoacă o anume melancolie, fără accente dramatice. *(Gorunul).* Gorunul sub care poetul zace poate deveni în timp propriul său sicriu. Pacea sinonimă cu moartea nu îl înspăimântă, atunci când vorbim de un dat al firii*: O, cine ştie? - Poate că/din trunchiul tău îmi vor ciopli/nu peste mult sicriul,/şi liniştea/ce voi gusta-o între scândurile lui/o simt pesemne de acum:/o simt cum frunza ta mi-o picură în suflet -/şi mut/ascult cum creşte-n trupul tău sicriul, /sicriul meu, /cu fiecare clipă care trece,/gorunule din margine de codru*.[7]

Opoziţia dintre viziunea ştiinţifică şi cea mitică îl preocupă pe poet şi în volumele ulterioare. Dacă scientismul tinde la sistematizarea unui univers devitalizat, abstract, măsurabil, mitul urmăreşte şi conservă flacăra vieţii dând prioritate trăirii inedite. Poetul caută esenţa trăirii

[5] Lucian Blaga, *Poezii*, ediţie îngrijită de George Ivaşcu, editura pentru Literatură, 1967, pag. 100.
[6]Lucian Blaga, *Poemele Luminii,* editura pentru Literatură, 1969, pag. 65.
[7] Ibidem, pag. 8.

BDD-A23174 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:53 UTC)

pe care nu i-o poate oferi spaţiul larg al naturii. Trăirea în spaţiul natural ar fi un ultim refugiu al spiritului aflat în impasul raţiunii. Academician profesor Zoe Buşulenga-Dumitrescu îl descrie pe poet în prefaţa lucrării *Despre gândirea magică* ca pe un om deplin consecvent în gândirea sa atât în datele planului cunoaşterii, cât şi în acelea ale planurilor culturii şi valorilor. Lucian Blaga, autorul celor trei trilogii publicate şi menite să-i cuprindă întreg sistemul (*Trilogia cunoaşterii* – 1943, *Trilogia culturii* – 1944, *Trilogia valorilor* - 1946), a legat şi creaţia sa de artist cu opera de filozofie a culturii într-o unitate indisolubilă. Astfel acela care stăpânea ca nici un alt poet, miraculoasa putere de cufundare în fântânile etern vii ale mitului, a încercat sa desluşească parcă pentru sine, dar şi pentru noi toţi, temeiurile cognitive, culturale şi axiologice ale acestei facultăţi mirabile, trase din bătrânele rădăcini ale culturii populare româneşti.

Poetul care refuza să strivească corola de minuni a lumii, venea din universul satului transilvănean, dintr-o geografie mitică al cărei centru îl constituia, cu prelungiri până în substanţa mitului trăit, a gândirii magice până în substanţa mitului trăit, a gândirii magice a metafizicii. Valoarea de eternitate a lumii satului românesc care dăinuia, după, Blaga, ca o continuare a unei preistorii benefice în forfota istoriei, păstra pentru noi o copilărie, o tinereţe perpetuă, hrănite de vieţuirea în orizontul misterului, al gândirii mitice. Căci - modul de a exista în pervazul misterului este condiţia fără de care nu se concepe…. făptura omenească în deplinătatea ei ….spunea filozoful, întregind teoretic imaginea corolei cu minuni. Şi importanţa acordată de el mitului, ca şi ideii magicului, constă tocmai în valoarea lor de încercări ale spiritului uman, de a se transpune în orizontul misterului şi de a-l revela. Dar ideea magicului îi pare cu atât mai interesantă cu cât nu revelă integral misterul, ci rămâne un fel de semi-revelare stereotipă, implicând conştiinţa misterului.[8]

Peisajul a constituit pentru Blaga o atracţie permanentă, stimulii lui fiind convertiţi în trăire interioară, fascinantă prin semnificaţiile pe care le implică şi prin reverberaţiile lirice pe care le degajă deşi i s-a relevat poetului târziu ca şi cuvântul, spune Vasile Sandu in prefata lucrarii Lucian Blaga, Peisaj si Amintire. Prima reacţie conştientă în faţa cadrului înconjurător pare a se fi produs pentru copilul sfios, adâncit în sine, - după cum poetul va mărturisi în Hronicul şi Cântecul Vârstelor - atunci când a observat, umblând pe uliţa satului cu faţa în sus, că cerul se mişca o dată cu el. [9]

Pentru un poet structural contemplativ aceste iniţiative de a menţine un contact cât mai strâns cu cadrul exterior însemnează destul de mult. Ele au avut menirea de a-l sustrage pe poet dintr-o fază de secătuire interioară, resimţită dureros în preajma războiului, moment care putea avea repercusiuni negative asupra creaţiei însăşi. Or, nu numai prin întoarcerea la obârşie, la izvor, ci şi prin revărsarea în afară, poezia lui Blaga a ieşit mereu fortificată. Ea renunţat în bună măsură la substratul atemporal, a căutat cu mai puţină asiduitate – numele, principiile originare ale lucrurilor.[10]

Volumul de debut al lui Blaga este *Poemele luminii*, 1919, care cuprinde poeme construite în jurul metaforei luminii ca lumina primordială, care se identifică cu lumina iubirii. Volumul se deschide cu poemul artă poetică *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii*. Metafora titlului și a primului vers trimite la un concept filozofic – cunoașterea corolară a cunoașterii totului prin poezie și iubire. Lumina și imaginea se desfășoară ca o corolă de minuni, efluorescentă de mistere. Discursul liric se realizează printr-un joc de sinonime: nu strivesc, nu ucid, nu micșorează, tainele; *tainele* sunt misterele. Tainele se află în unitatea dihotomică a vieții: în flori,

[8] Lucian Blaga, *Despre gândirea Magică*, editura Garamond, Bucureşti, 1992 – prefaţă.
[9] Lucian Blaga, *Peisaj şi amintire*, editura Sport-Turism, Bucureşti, 1988 - prefaţă, pag 5.
[10] Ibidem, pag. 16.

BDD-A23174 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:53 UTC)

în ochi, pe buze, ori morminte; enumerarea sugerează căile cunoașterii: senzorială, afectivă și cunoașterea prin transcedere.

Discursul se construieste și prin joc de antonimie: luminii eului poetic ca proiectare în orizontul misterului, deci al poeziei, se opune lumina altora, care dezvăluie misterul, sugrumă vraja; aceasta este lumina rațională. Discursul liric este construit pe o analogie: lumina poetică este analoagă luminii lunii care mărește și mai tare taina nopții. Discursul liric se încheie cu o confesiune, de tip conclusiv, care exprimă rolul poetului și al poeziei: *așa îmbogățesc și eu întunecata zare / cu largi fiori de sfânt mister.* Rolul poeziei este de a potența misterul: *și tot ce-i ne-nțeles se schimbă-n ne-nțelesuri și mai mari sub ochii mei. Ochii mei* sunt metafora universului creator, acolo unde se produce iubirea și poezia: *Căci eu iubesc și flori și ochi și buze și morminte.: Eu nu strivesc corola de minuni a lumii/ şi nu ucid/ cu mintea tainele, ce le-ntâlnesc/ în calea mea/ în flori, în ochi, pe buze ori morminte./ Lumina altora/ sugrumă vraja nepătrunsului ascuns/ în adâncimi de întuneric,/ dar eu,/ eu cu lumina mea sporesc a lumii taină -/ şi-ntocmai cum cu razele ei albe luna/ nu micşorează, ci tremurătoare/ măreşte şi mai tare taina nopţii,/ aşa înbogăţesc şi eu întunecata zare/ cu largi fiori de sfânt mister/ şi tot ce-i neînţeles/ se schimbă-n neînţelesuri şi mai mari/ sub ochii mei-/căci eu iubesc/şi flori şi ochi şi buze şi morminte.*[11] Discursul se împarte în stihuri, prin intermediul versului lung care tensionează liric textul:

1. Eu nu strivesc corola de minuni a lumii
2. Eu cu lumina mea sporesc a lumii taină
3. Și flori și ochi și buze și morminte.

Cântecul focului este un ciclu de poeme de Lucian Blaga, scris dupa apariția *Nebănuitelor trepte* (1943) care a fost finalizat în anii 1959. Cuprindea 65 de poezii, din care doar 14 au fost publicate în timpul vieții poetului. Integral, ciclul a fost tipărit pentru prima oară în ediția de Opere, vol. II, Editura Minerva, Bucuresti, 1974, alcătuită de Dorli Blaga.

Se observa în aceste versuri o schimbare a relaţiei eului liric cu lumea: vom descoperi un sentiment de acceptare a lucrurilor care îl înconjoară, o evidentă încredere în acestea, iar ele vor deveni aşa zisele *atotştiutoare,* cele care aduc cu ele fericirea cea greu de atins. Nemairămânând în indiferență și izolare, închise în esența lor incomunicabilă, *ele ne-ncearcă, ne împresoară, ne iscodesc*, cerându-ne doar să le intuim mesajul, într-un spațiu din care orice ostilitate a dispărut, anxietatea este absentă, iar fericirea poate deveni realitate, *lucrurile ne ghicesc împlinirea: Ascultă tu un cuvînt, ascultă ce bănuiesc/ despre lucruri. Cît ţin hotarele/ ele ne-ncearcă, ne împresoară, ne iscodesc./ Suntem împrejmuiți de atotștiutoarele.// ……//Prin suferinți, dintr-un loc într-altul, prin arderi/ ne purtăm îndoielnică firea./ Noi ne cunoaștem doar golul, aleanul./Lucrurile ne ghicesc împlinirea*. (*Atotștiutoarele*).[12]

Târziul ceas, din alt poem (*Umblam pe câmp fără popas*), *Umblăm pe câmp fără popas/ sub zodii prin târziul ceas./ Hotare, veac, tărâm s-au şters./ Mai suntem noi şi-un univers./ Pierdem în noapte, rând pe rând,/tot ce sub noi era pământ./Şi mergem iar în gând, la pas./ Un cer deasupra ne-a rămas./ Vreo stea când cade din ţării,/ fără să vrei, spre ea te ţii/ şi poala-ţi potriveşti, s-o prinzi./ Lucirea numai i-o cuprinzi./ Şi cumpănim ce e, ce-a fost./ Noroc înalt, pornit cu rost,/ ne-ntâmpină de sus prin vânt,/ să nu ne-ajungă-n văi nicicând./*,[13] va fi cel care ne va arăta o altă imagine a dimensiunii cosmice a ființei. Vom simți un sens originar, dar totuși familiar al acesteia. Amplitudinea cosmică primește și capacitatea de a visa a cuplului reînsufleţit

[11] Lucian Blaga, *Poemele Luminii*, editura pentru Literatură, 1969, pag. 3.
[12] Marin Bucur, *Lucian Blaga - Dor şi eternitate*, editura Albastros, Bucureşti, 1971, pag. 91.
[13] Lucian Blaga, *Poezii*, editura Albastros, Bucureşti, 1980, pag. 136.

BDD-A23174 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:53 UTC)

de o iubire târzie, imaginând evaziuni solar-autumnale, într-o natură împlinită în roadele ei, ispitind la evaziunea din *dureroasa urbe* cu *păcatul de aur* al câte unui fruct ori cu proiecţia într-o *vânătoare-vis*, în văi unde *asemenea să devenim sălbăticiuni: Pe deal, într-o podgorie stropită vânăt,/ te-aş duce uneori, să ne lovim de soare./ Să ne întâmpine o piersică pe creangă/ ca un păcat de aur, toamna, pe dogoare./ Se-ntâmpla pentru ochii tăi (ochi de pădure)/ să-nchipui uneori o vânătoare-vis./ Într-un noian de frunze roşii, de odihnă,/ gândesc să-ţi pun sub cap un iepure ucis./ Chemari de corn, şi goane pe la vaduri,/ din ceas de zori şi până-n ceasurile lunii,/ ne ispitesc mereu, spre văi, spre culmi, pe unde/ asemenea să devenim sălbăticiuni./ Dar totdeauna, iar şi iar, ca săbii plopii/ se-mpotrivesc. Suntem învinşii fără lupte/ în dureroasa urbe, umbre printre umbre,/ de vânători uităm, de soare şi de fructe. (Andante).*[14]

Poemele luminii, a fost volumul care a inaugurat lirica blagiană, iar faţă de acesta se va observa o evidentă diferenţă: astfel, unor izbucniri năvalnice a impulsurilor eului liric aici vor contrasta unele versuri mai intime, versuri care îşi doresc mai mult căldura lucrurilor primate, iar efortul pentru obţinerea lor să se diminueze; în locul dorinţei de cuprindere globală, în centrul de sensuri al poemului s-a instalat o dorinţă umană de integrare, ce face posibilă lauda tuturor lucrurilor. Chiar dacă materia pare a fi un obstacol, el nu trebuie să fie de neîntrecut: scopul lui este nu atât de a da oprelişti dorinţelor ci de a anticipa gustul victoriei ce va veni. Piatra este cea care va favoriza primii paşi spre împlinire, spre o bucurie şi o fericire mai înaltă, tăcerea materiei va fi învinsă, totul tinde să exprime existenţa şi să o pună în lumină.

Vom asista la o înţelegere tacită, în care poezia va şti acum că toate cărările îi vor fi deschise spre toate întâlnirile revelatoare şi că toate oportunităţile se vor înscrie într-o lege supremă a providenţei universale. Blaga vede frumuseţea ca pe o amăgire, dar totuşi o amăgire statornică, iar înţelepciunea frumosului, implicit a poeziei va fi cea care ne va duce la o reală revelaţie: *Socot că orice frumuseţe/ prilej de amăgire statornică este./ Te ispiteşte. Vrea-n stăpânire s-o iei./ Deşi e departe de tine ca o poveste./ Orice frumuseţe aduce în inimă/ înţelepciune şi exaltare./ Sunt noimele ei: prund şi izvor./ Mai suave materii pământul nu are./ Orice frumuseţe se-mbină/ cu zări şi imagini, cu vrăji, depărtate,/ dar prinde un chip de mătase-ntre noi./ Răzbunând ce lipseşte, ea face dreptate./ Orice frumuseţe e ca o urmă/ de-a cărei coapsă privirea se prinde. Vezi forma, mirat. Şi suferi, gândind/ la cenuşa pe care-o cuprinde.*[15] *(Frumuseţea)*

Iar iubirea va fi cântată în *Cântecul focului*, cântec al fericirii ce va să vie, care poate a fost imposibilă, dar aici se va deschide calea spre ea: *Altfel noi ardem, iubito. Altfel ne este ardoarea./Cât e întinsul, cât e înaltul,/noi ardem şi nu ne iertăm,/noi ardem, ah, cu cruzime-n văpăi/mistuindu-ne unul pe altul.*[16] Va fi o iubire mistuitoare, care va depăşi trăirea erotică, lăsând pasiunilor să cuprindă întreaga lume, va deveni liberă de toate îngrădirile, permiţându-şi să îşi strige gloria: *Iubind, ne-ncredinţăm că suntem. Când iubim, / oricât de-adâncă noaptea-ar fi, / suntem în zi, / suntem în tine, Elohim* - se scrie într-un *Psalm*.

Dragostea înseamnă intimă identificare cu lumea regenerată şi e opusă, ca atare, *cunoaşterii* reci, pur intelectuale: *A cunoaşte. A iubi. / Înc-o dată, iar şi iară, / a cunoaşte-nseamnă iarnă, / a iubi e primăvară* (*Primăvară*)[17]. Puterea de rodirea a firii - care inspiră omului un profund optimism şi o nepotolită sete de a trăi - se exprimă şi în alte poezii precum *Prier, Ceasul care nu apune, Iarba, Văzduhul seminţe mişcă,* spune I. D. Bălan în lucrarea *Momente ale*

[14] Ibidem, pag. 137.
[15] Lucian Blaga, *Poezii,* editura pentru Literatură, 1967, pag. 385.
[16] Lucian Blaga, *Poezii*, editura Albastros, Bucureşti, 1980, pag. 143.
[17] *Poezia română contemporană – culegere*, editura pentru Literatură, 1964, pag. 59.

BDD-A23174 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:53 UTC)

liricii romanesti în sec XX. Dragostea este cea care îi va permite fiinţei să se resitueze cosmic, oferindu-i posibilitatea unei înscrieri în tiparele originare, mitice, ale universului: *Căutăm pământul unde / mitic să ne-alcătuim, / ochi ca oameni să deschidem / dar ca pomii să-nflorim* (*Focuri de primăvară*).[18]

Poemul ce dă titlul ciclului dezvoltă tocmai această temă a iubirii - ardere care consumă, împlinindu-l de fapt, întregul univers, unde *ia totul scânteie din toate. Tâmplă s-aprinde / de tâmplă, şi piatră de piatră.* Şi tot aici osmoza om - natură se exprimă firesc, precum într-un cântec de la ţară: *Prinşi de duhul înverzirii -/prin grădini ne-nsufleţim./Pe măsura-naltă-a firii/gândul ni-l desmărginim./Ce-am uitat, aprindem iară./Sub veşminte ne ghicim./Căutăm în primăvară/un tărâm ce-l bănuim./*[19]

Sentimentul acesta puternic, mai spune I. D. Bălan, este exprimat complex într-o adevărată monografie lirică a dragostei. Îl surprindem în toată puritatea lui, în liniştea pădurilor, în *Văzduhul seminţe mişca,* poetul sărutând calda paloare din palma iubitei pe linia vieţii ce s-alegea: *Văzduhul seminţe mişca/spre ţinte doar undeva-n mituri/întrezărite./Şi-n timp ce tu surâdeai, ca-n rituri/ ţi-am pus un sărut în mijlocul palmei -/ niciodată tu nu vei afla! -/ ţi-am pus un sărut în calda paloare din palmă/ pe linia vieţii, ce se-alegea.*[20] Putem spune că la limita dintre poezia de dragoste şi cea de meditaţie filosofică, un poem precum *Văzduhul seminţe mişca* stă sub acelaşi regim al erosului asociat sentimentului eternităţii unui cosmos germinativ, în care substanţa mirifică a naturii se confundă cu risipa închipuirii. Imaginea ce vine să le cuprindă pe toate celelalte, specific blagiană, este cea a seminţelor zburând deasupra cuplului îndrăgostit, cântând o fericire nelimitată între viaţă şi moarte, între veghe şi somn, lumină şi întuneric, extreme ce ţin laolaltă marea închipuire a naturii, într-o permanentă stare de graţie: *Diafane seminţe întraripate, / pe invizibile fire, / zburau peste noi - din veac în altul purtate. / Aşa ne încearcă îndemn câteodată / spre crudă, spre sacră uimire. /.../ Văzduhul seminţe mişca / spre ţinte doar undeva-n mituri / întrezărite....*[21]

Acesta este ciclul, în care putem spune că, Blaga ajunge la un adevărat cântec al plenitudinii, în care reuşeşte să cuprindă realitatea aşa cum e, în marele vis al poeziei; o poezie discretă, în care efuziunea nu e niciodată excesivă, poetul punând mereu o surdină mărturisirii lirice, conştient de partea de linişte a miracolului nerostit. Unele poeme vor primi o culoare elegiacă care rămâne fidelă aceleiaşi viziuni senin-contemplative, în care *calm se-ndrumă spre cumpănire totul* din poemul *Zodia cumpenei,* în care însuşi sentimentul stingerii primeşte puţin din această echilibrată deschidere spre universal. Versurile *odihna / ce ispăşire va fi / anilor, aprigei sete / febrei de noapte şi zi* din *Noapte la mare*, exprimă cel mai bine, cu câtă seninătate este aşteptată clipa odihnei, dar totuşi momentul bilanţului existenţial rămâne marcat, ca de o benefică tulburare, de *dorul de pereche,* de *patima* şi de *foamea* căutării fiinţei iubite, cu ecouri în întreaga lume din jur: *Cugetul, cumpăna, steaua / grea judecată îmi fac/ Murmură dor de pereche,/ Patima cere răspuns,/ Ah, mineralul în toate/ geme adânc şi ascuns./ Sarea şi osul din mine/ caută sare şi var./ Foamea în mare răspunde,/creşte cu fluxul amar. (Noapte la mare)*[22]

Iubirea este cea care va compensa sentimentul *marii treceri* după cum vom descoperi în versurile poemului *Arheologie*: *Şi-i dureros în marea trecere să te / aprinzi visând. Mai tare însă arzi în schimb./Iubirea prinde adîncimi, aşa cum e/ umbratic joc, relief pe-un sarcofag în timp/.*[23]

[18] Lucian Blaga, *Poezii*, editura Albastros, Bucureşti, 1980, pag. 140.
[19] Ibidem, pag. 134.
[20] Ibidem, pag. 134.
[21] Ibidem, pag. 134.
[22] *Poezia română contemporană – culegere*, editura pentru Literatură, 1964, pag. 53.
[23] Lucian Blaga, *Poezii*, editura Albastros, Bucureşti, 1980, pag. 154.

BDD-A23174 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:53 UTC)

sau se va reechilibra sub semnul regăsirii unor nume ale trecutului, într-un moment de întoarcere la *obârşii* şi la *supremele izvoare*, *printre zei, cari, fără temple, mai trăiesc*, exprimate în versurile poeziei *Grădişte*: *Ne va fi dat s-ajungem şi pe culme într-o zi?/ Pe-o treaptă sus vom iscodi/ ce-a fost cândva şi nu mai este:/ templul de aur pe priporul din poveste./ Îl sprijineau vreo patruzeci şi nouă de coloane,/ înfăţişare-avînd de vipere ce pline de ardoare/ în vîrful cozilor s-ar ridica în soare//…. Iar noaptea, în acelaşi loc, ne-or lumina,/ lucind din prunduri şi din unde,/ comorile-ngropate în matca rîului ceresc./ Murmurul nostru, visul, se va-mpărtăşi/ din nemurire printre greierii ce cîntă/ şi printre zei, cari, fără temple, mai trăiesc/.*[24] Este înseninarea pe care o atingea, la nivelul altui regn, *Cerbul* tulburat de *prigoana* senzuală, care, ajuns la iezer... */ Din luciul albăstrui precum e fierul, / sorbind, cu grije-alege, parcă-ar vrea / să bea uşor, din apă, numai cerul*.[25] Sugestia stării de echilibru şi plenitudine existenţială e servită şi de structura formală, în mare măsură clasică, a versului blagian din acest ciclu, ce împrumută unele imagini ori tipare metrice şi din lirica populară.[26]

Bibliografie:

1. Bibliografia operei:

- Blaga, Lucian, *5 iunie 1937 - Izvoade – eseuri, conferinţe, articole,* Editura Minerva, Bucureşti, 1972;
- Blaga, Lucian, *Ce este universul*, editura Minerva, Bucureşti, 1975;
- Blaga, Lucian, *Despre gândirea Magică*, editura Garamond, Bucureşti, 1992;
- Blaga, Lucian, *La curţile dorului*, editura Fundaţia pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1938;
- Blaga, Lucian, *Peisaj şi amintire*, editura Sport-Turism, Bucureşti, 1988;
- Blaga, Lucian, *Poemele Luminii*, editura pentru Literatură, 1969;
- Blaga, Lucian, *Poezii*, editura Albastros, Bucureşti, 1980;
- Blaga, Lucian, *Poezii*, editura pentru Literatură, 1967;
- Blaga, Lucian, *Poezii*, ediţie îngrijită de George Ivaşcu, editura pentru Literatură, 1967;
- Blaga, Lucian, *Poezii*, editura Minerva, Bucureşti, 1936;
- Blaga, Lucian, *Zări şi etape*, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1968.

2. Bibliografie critică:

- Balotă, Nicolae, *Lucian Blaga, poet orfic în Euphorion. Eseuri*, Bucureşti, Editura pentru literatură, 1969;
- Bălan, Ion Dodu, *Momente ale liricii româneşti în sec. XX*, editura fundaţiei România de mâine, Bucureşti, 2005;
- Bucur, Marin, *Lucian Blaga - Dor şi eternitate*, editura Albastros, Bucureşti, 1971;
- Crohmălniceanu, Ov. S., *Lucian Blaga*, editura pentru Literatură, Bucureşti, 1963;
- Gană, George, *Opera literară a lui Lucian Blaga,* editura Minerva, Bucureşti, 1976;
- Gruia, Bazil, *Efigii documentare*, editura Dacia, Cluj-Napoca, 1981;

[24] Ibidem, pag. 158.
[25] Lucian Blaga, *Poezii*, editura pentru Literatură, 1967, pag. 322.
[26] http://www.crispedia.ro/Cantecul_focului__de_Lucian_Blaga__comentariu_literar__rezumat_literar__aprecieri_critice, 19.12.2015.

BDD-A23174 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:53 UTC)

- Oprişan, Ioan, *Lucian Blaga printre contemporani – dialoguri adnotate*, Editura Minerva, Bucureşti, 1987;
- *Poezia română contemporană – culegere*, editura pentru Literatură, 1964;
- Pop, Ion, *Lucian Blaga - Universul liric*, editura Cartea Românească, Bucureşti, 1981;
- Teodorescu, Alexandru, *Lucian Blaga şi cultura populară românească*, editura Junimea, Iaşi, 1983;
- Vaida, Mircea, *Pe urmele lui Lucian Blaga*, editura Sport-Turism, Bucureşti, 1982;
- Vasilescu, Emil, *Lucian Blaga interpretat de ... - antologie*, editura Eminescu, Bucureşti;

2. Siteografie:

- http://www.crispedia.ro/Cantecul_focului__de_Lucian_Blaga__comentariu_literar__rezumat_literar__aprecieri_critice, 19.12.2015.

BDD-A23174 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:53 UTC)